

Historická a stratigrafická geologie – protokol 10 – zadání

V předposledním cvičení si zopakujeme paleogeografický a paleoklimatický vývoj v historii Země. Součástí odevzdaného protokolu bude a) přehled kontinentů, oceánů a orogenezí a b) vyplněná série sedmi otázek o (paleo)klimatu.

a) Níže najdete seznam nejvýznamnějších kontinentů a oceánů, se kterými jste se v rámci tohoto předmětu seznámili. K jejich názvům uveďte krátký popis jejich prosrotového a časového rozsahu, např. **Amazonie – část dnešní Jižní Ameriky (prekambrium)** nebo **Paratethys – soustava moří pokrývajících oblast dnešní jv. až v. Evropy (jura-neogén)**. K názvům orogenezí doplňte, kdy proběhly, které kontinenty se při nich srazily, a které oceány byly uzavřeny. Uvidíte, že v asociaci s orogenezemi tyto názvy brzy dostanete pod kůži. Paleogeografický vývoj vám mohou připomenout následující videa:

https://www.youtube.com/watch?v=0j8MB8XyLVs&ab_channel=EvanChen

https://www.youtube.com/watch?v=AsCYZ-k-0uc&ab_channel=ChristopherScotese

Laurasie –

Gondwana –

Pangea –

Laurussie (Euramerika) –

Avalonie –

Baltika –

Laurentie –

Sibiř –

Rodinie –

Indický oceán –

Paratethys –

Atlantský oceán –

Tethys –

Panthalassa –

Paleotethys –

Rheický oceán –

Iapetus –

Alpínská orogeneze –

Hercynská orogeneze –

Kaledonská orogeneze –

b) I pokud jde o paleoklima, je kenozoikum nejlépe probádanou érou v historii Země. Poskytuje nám kvalitní zázemí k vývoji metod, které lze uplatnit ke studiu klimatu starších ér i k pochopení současných změn klimatu.

- 1) Klima na Zemi není stabilní a v průběhu geologického času se mění, někdy i velmi razantně. Typickým obdobím klimatických změn je pleistocén. Kvalitní archiv paleoklimatických změn za poslední asi 1 milion let představují antarktidské a arktidské ledovce. Stručně popište pleistocénní klima, jakým způsobem lze led z ledovců využít ke studiu paleoklimatu a jakým způsobem lze zjistit stáří odebraných vzorků ledu. [Doporučené zdroje](#)

Pleistocénní klima –

Využití ledovců –

Určení stáří ledu –

- 2) Podobně lze k odhadu paleoteploty (paleotermometrii) využít i vápenaté schránky planktonických foraminifer. Izotopové složení jejich schránek dobře odráží změny v paleoteplotě, protože plankton se pohybuje v povrchových vodách. Jejich stáří je známo poměrně přesně, jsou to významné indexové fosilie. Planktonické foraminifery však existovaly až od jury. Jaké další fosilie lze v paleotermometrii vcelku spolehlivě využít? (schránky, zuby? a jakých organismů?)

Kenozoikum –

Mesozoikum –

Paleozoikum –

- 3) Významnými indikátory paleoklimatu jsou také litofacie. Vysvětlete, o jaké typy hornin se jedná a nastiňte jejich paleoklimatologické využití (např. **červené terestrické sedimenty – sedimenty zbarvené oxidy a hydroxidy Fe, typické pro perm, dokládají teplé aridní klima**).

Uhelné sloje –

Ledovcové souvky, bludné balvany –

Bauxity –

Evapority –

Glendonity –

Morény –

Hrance –

Kaolinické jíly –

Oolitické vápence –

Arkózy a droby –

Dropstones –

Sluňáky –

- 4) Z astronomických vlivů jsou nejvýznamnější změny klimatu spojeny s Milankovičovy cykly. Ty zahrnují změny tří parametrů – výstřednosti oběžné dráhy Země kolem Slunce, změny sklonu zemské rotační osy a její precesi. U prvních dvou parametrů uveďte jejich současnou hodnotu, celkový rozptyl hodnot a zjistěte, zda budou tyto hodnoty v nejbližší době růst nebo klesat.

	současná hodnota	rozptyl	současný trend
výstřednost (excentricita) dráhy	...	...	...
sklon (oblikvita) osy	...	...	...

(Ze zjištěných dat si můžeme sami odvodit, že vliv Milankovičových cyklů na změny klimatu jsou v současné době zanedbatelné. Platí, že čím je excentricita vyšší, tím větší rozdíly mezi zimou a létem nastávají. To samé platí i pro sklon rotační osy. Precese je významným faktorem pouze tehdy, kdy je vysoká excentricita.)

- 5) Popište pravděpodobné příčiny a následky události označované jako Paleocene-Eocene Thermal Maximum (PETM). [Doporučené zdroje](#)

Příčiny PETM –

Následky PETM –

- 6) Další otázka se týká změny klimatu, kterou zažíváme v současné době. Vysvětlete, jaký vliv na klima měly **za posledních asi 140 let** některé přírodní vlivy a lidská činnost. [Doporučený zdroj](#)

Přírodní vlivy

Milankovičovy cykly –

Aktivita Slunce –

Sopečné erupce –

Lidská činnost

Zemědělství –

Přízemní (troposférický) ozon –

Spalování fosilních paliv –

- 7) Ve snaze zmírnit dopady klimatických změn se mnoho států zavázalo k Pařížské dohodě, která klade za cíl udržení nárůstu průměrné globální teploty výrazně pod hranicí 2° C v porovnání s obdobím před průmyslovou revolucí a usiluje o to, aby nárůst teploty nepřekročil hranici 1,5° C. Stručně popište, jaké dopady na současnou biosféru, kryosféru a atmosféru by byly způsobeny oteplením Země o 1,5 - 2° C. [Doporučený zdroj](#)

Biosféra –

Kryosféra –

Atmosféra –